

### บทที่ 3

#### ระเบียบวิธีวิจัย

#### 1. ตัวแปร

ตัวแปรอิสระ (independent variables) หลักของการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา รายได้ และสถานที่อยู่อาศัย (เขตเมือง หรือ เขตชนบท)

ส่วนตัวแปรตาม (dependent variables) ได้แก่ "ลักษณะความเชื่อแบบตายตัวที่มีต่อผู้หญิงไทย" ซึ่งประกอบด้วยคุณลักษณะพิเศษต่าง ๆ 25 ชนิด เช่น ชอบความสะอาด-สละสลวยสวยงาม ชอบสนใจรูปร่างหน้าตาของตน ซึ่งส่งสาร และเห็นใจผู้อื่น ขี้บ่นใจ ชอบพูดมาก ขี้อาย ชอบร้องไห้ หรือทลึ่งหน้าตา ฯลฯ

#### 2. ประชากร (population) ตัวอย่าง (sample) และวิธีการสุ่มตัวอย่าง (sampling techniques)

(ก) ประชากรและตัวอย่าง ประชากรของการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้ที่อยู่ในวัย 26 - 60 ปี ที่อยู่ในประเทศไทยในช่วงปี พ.ศ.2539-2541 ส่วนตัวอย่างมีจำนวนเท่ากับ 700 คน โดยเลือกจาก 5 จังหวัด คือ เชียงใหม่ นครราชสีมา นครศรีธรรมราช สระบุรี และสุพรรณบุรี โดยให้เชียงใหม่เป็นตัวแทนของภาคเหนือ นครราชสีมาเป็นตัวแทนของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ นครศรีธรรมราช เป็นตัวแทนของภาคใต้ และสระบุรี กับสุพรรณบุรี เป็นตัวแทนของภาคกลาง ในแต่ละจังหวัดที่กล่าวแล้ว จะมีผู้ถูกสัมภาษณ์เพื่อการเก็บข้อมูลจังหวัดละ 175 คน ยกเว้นจังหวัดสระบุรี และสุพรรณบุรี ที่เลือกจังหวัดละ 88 และ 87 คน ตามลำดับ

รายละเอียดของอำเภอที่ถูกเลือกมีดังนี้

- |                                |                              |
|--------------------------------|------------------------------|
| 1. <u>จังหวัดเชียงใหม่</u>     | อำเภอเมือง และอำเภอสันป่าตอง |
| 2. <u>จังหวัดนครราชสีมา</u>    | อำเภอจักรราช และอำเภอพิมาย   |
| 3. <u>จังหวัดนครศรีธรรมราช</u> | อำเภอเชียรใหญ่ และอำเภอชะอวด |
| 4. <u>จังหวัดสระบุรี</u>       | อำเภอบ้านหมอ                 |
| 5. <u>จังหวัดสุพรรณบุรี</u>    | อำเภอเมือง                   |

(ข) วิธีการสุ่มตัวอย่าง ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกตัวอย่างที่เรียกว่า "การสุ่มโดยจงใจ (purposive sampling) ผสมกับการสุ่มโดยวิธีสะดวก (convenience sampling) กล่าวคือ พนักงานสัมภาษณ์สามารถสัมภาษณ์ผู้ใดก็ได้ที่อาศัยอยู่ในอำเภอที่กำหนดไว้ ที่มีอายุระหว่าง 26 - 60 ปี ตลอดจนการสัมภาษณ์จะต้องได้ครอบคลุมทั้ง เขตหญิงและเขตชาย รวมทั้งผู้ที่อยู่ในเขตชนบท และเมืองในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยไม่อาจจะใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (simple random sampling) ได้ (ซึ่งเป็นวิธีสุ่มที่ควรจะเป็น) เนื่องจากมีความยุ่งยากในการหากรอบในการสุ่ม (sampling frame) โดยเฉพาะอย่างยิ่งในหลาย ๆ จังหวัดที่ผู้วิจัยไม่รู้จักนักคุ้นเท่าใดนัก นอกจากนี้การใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย อาจจะไม่ได้บุคคลที่มีลักษณะความถี่ตามที่กำหนดไว้ในตัวแปรอิสระ ผู้วิจัยจึงใช้วิธีสุ่มโดยจงใจ หรือโดยการที่ নিজพิจารณาความเหมาะสมเป็นหลักแล้วผสมด้วยการสุ่มโดยวิธีสะดวก

### 3. เครื่องมือ

เครื่องมือที่ผู้วิจัยใช้ก็คือ แบบสอบถาม (questionnaire) แบบสอบถาม<sup>ชุด</sup>ชุดท้ายที่นำไปใช้จริง ๆ นั้น ประกอบด้วย (1) คำถามที่เกี่ยวกับตัวแปรอิสระ 7 ตัว ซึ่งเกี่ยวกับลักษณะต่าง ๆ ทางสังคม เศรษฐกิจ และประชากรของผู้ตอบคำถามนั่นเอง (2) คำถามเกี่ยวกับความเชื่อแบบตายตัวที่มีต่อสตรีไทย ซึ่งประกอบด้วยคุณลักษณะพิเศษต่าง ๆ ของสตรี 25 อย่าง (25ข้อ) (3) คำถามที่เกี่ยวกับความเห็นด้วย หรือไม่เห็นด้วยกับคุณลักษณะผู้หญิงในส่วนที่เกี่ยวข้องกับอาชีพ (คำถามส่วนนี้ ได้คิดแปลงมาจากเครื่องมือของการวิจัยที่ทำโดยทอร์นเบิร์ก ดังที่กล่าวถึงในบทที่ 2 ของรายงานวิจัยนี้)

เนื่องจากการสร้างเครื่องมือของการวิจัยนี้ มีความยุ่งยากลำบากไม่น้อย ผู้วิจัยจึงขออธิบายถึงความกระจำจ้งในเรื่องนี้ไว้ ณ ที่นี้ด้วย

ในการหาคุณลักษณะพิเศษของสตรีไทย ในขั้นแรกสุด ผู้วิจัยพยายามหา "คุณลักษณะ และพฤติกรรม" ที่คิดว่าน่าจะเป็นของผู้หญิงมาได้จำนวน 60 คุณลักษณะ หรือ 60 ชนิด โดยวิธีการต่อไปนี้ (1) จากวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง (2) จากการสัมภาษณ์และพูดคุยกับสตรีไทยจำนวนหนึ่ง และ (3) จากข้อเขียนและคำสัมภาษณ์ที่ปรากฏอยู่ในหนังสือพิมพ์ วิทยุ และโทรทัศน์ (4) จากประสบการณ์ของคนที่ได้สัมผัสกับสตรีมา เมื่อได้คุณลักษณะของสตรีไทย

60 ชนิด จากแหล่งต่าง ๆ เรียบร้อยแล้ว ก็ทำการสร้างแบบสอบถามที่บรรจุคุณลักษณะเหล่านี้ แล้วเอาไปสัมภาษณ์ผู้ขาย และผู้หญิง 100 คน ที่อาศัยอยู่ในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ (อำเภอหัวหิน) นครศรีธรรมราช (อำเภอปากพนัง) และสงขลา (อำเภอหาดใหญ่) แบบสอบถามชุดแรกนี้ ชื่อว่า "แบบสำรวจคร่าว ๆ ในเรื่องความเชื่อเกี่ยวกับลักษณะของผู้หญิงไทย" คำสั่งในคำถามมีว่า "ลักษณะ หรือพฤติกรรมต่อไปนี้ ข้อใดมีความเกี่ยวข้องกับผู้หญิงมากที่สุด (หรือมีลักษณะเป็นของผู้หญิงมากกว่าของผู้ชาย) โปรดใส่เครื่องหมาย "✓" หน้าข้อที่ท่านเลือก" ในการเก็บข้อมูลชุดแรกนี้ ผู้วิจัยเก็บเองทั้งหมด และส่วนใหญ่ผู้ตอบจะตอบเอง ยกเว้นผู้ที่อ่านไม่ออกและเขียนไม่ได้ ผู้วิจัยจะสัมภาษณ์เขาแล้วจดบันทึก

ผลจากเก็บข้อมูลในรอบแรก เพื่อคัดเลือก "คุณลักษณะต่าง ๆ" บรรจุลงในแบบสอบถามชุดสุดท้ายมีปรากฏอยู่ในตารางที่ 4 ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์ไว้ล่วงหน้าว่า คุณลักษณะใดที่ผู้ตอบเกินร้อยละ 50 ระบุว่า "เป็นของผู้หญิงมากกว่าของผู้ชาย" คุณลักษณะนั้นจะถูกนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลขั้นสุดท้าย หรือใช้เป็นเครื่องมือจริง ๆ ของการวิจัยครั้งนี้ จากตารางที่ 4 จะเห็นว่า มีอยู่ 25 "คุณลักษณะ หรือพฤติกรรม" ที่ผู้ตอบเกินด้วยเกินร้อยละ 50 "คุณลักษณะ" เหล่านี้ จึงนำไปใช้บรรจุลงในแบบสอบถาม \_\_\_\_\_

สำนักหอสมุด

ตารางที่ 4 : คุณลักษณะหรือพฤติกรรมต่าง ๆ ที่ผู้ตอบคิดว่าเป็นของหญิงมากกว่าของชาย

คุณลักษณะต่าง ๆ	ร้อยละที่เห็นด้วย
ชอบพูดมาก คุยมาก	75*
สุขภาพอ่อนโยน	70
ชอบเกรงใจผู้อื่น	56*
ชอบความเป็นระเบียบเรียบร้อย	74*
ชอบสนใจในเรื่องศาสนา	33
ชอบสนใจรูปร่างหน้าตาของตน	83*
ชอบแสดงความรู้สึกนุ่มนวล	69*
ชอบทำอะไรโดยใช้อารมณ์เป็นสำคัญ	54*
ชอบโอนอ่อนผ่อนตามผู้อื่น	41
ชอบงานบ้านมากกว่างานนอกบ้าน	32
มีความปรารถนาดีละเอียดอ่อน	71*
ชอบความสะอาดเรียบร้อย	87*
ไม่สามารถแยกความรู้สึกออกจากความคิด	27
ไม่ชอบแสดงกิริยาตอบโต้	21
ชอบใช้ความรู้สึกมากกว่าเหตุผล	41
ชอบเชื่อในเรื่องไสยศาสตร์	59*
รู้สึกท่วงโยในสวัสดิภาพของผู้อื่น	50
รักความมั่นคงปลอดภัย	59*
ชอบศิลปะและภาษา	35
มีความอดทนสูง	43
มีทัศนคติใจกว้าง	68*
ไม่ค่อยมีเหตุผลในด้านความคิด	32

ตารางที่ 4 (ต่อ)

คุณลักษณะต่าง ๆ	ร้อยละทั้งหมด
ซื่อสัตย์	74*
ซื่ออ่อนน้อม	45
ชอบฟังหูใจผู้อื่น	32
ชอบแก้แค้น	2
ชอบครอบงำผู้อื่น	18
ตื่นตกใจง่าย	62*
ชอบการแข่งขัน	13
ชอบสังเกตในการตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ	62*
ชอบร้องไห้หรือชอบหลั่งน้ำตา	71*
ไม่ค่อยมีความเชื่อมั่นในใจตัวเอง	38
ซีระวางสงสัย	60*
ถูกชักจูงได้ง่าย	39
ชอบให้ผู้อื่นครอบงำหรือมีอำนาจเหนือตน	11
ชอบสอครุสอคน	65*
ชอบเอาอกเอาใจผู้อื่น	50
ชอบแก้แค้น	69*
มีความอ่อนไหวหรือรู้สึกไว	75*
ชอบมองโลกในแง่ร้าย	11
ชอบเปรียบเทียบกับผู้อื่น	51*
ชอบทำตัวให้เด่นกว่าผู้อื่น	27
ชอบไถ้อวด	21
ชอบกระแนะกระหน่ำผู้อื่น	43



ตารางที่ 4 (ต่อ)

คุณลักษณะต่าง ๆ	ร้อยละเห็นด้วย
เอาใจยาก	49
ขี้ฉ้อฉลาดาร้อน	49
ขี้ย้อน	48
ไม่มีความคงที่คงวา	36
ไม่มีความฉลาดปราดเปรื่อง	6
สงวน สุทม เยือกเย็น	26
ขี้ตระหนี่	29
จุกจิกจู้จี้ขิ้น	79*
ขี้น้อยใจ	81*
ไม่ค่อยมีความทะเยอทะยาน	14
ขี้ใจอ่อน	50
ว่านอนสอนง่าย	38
ขี้สงสารและเห็นใจผู้อื่น	83*
ชอบอคติลำเอียง	28
ไม่ค่อยกล้าเสี่ยงในสิ่งต่าง ๆ	53*
เห็นแก่ตัว และใจแคบ	12

\* "คุณลักษณะ" ที่มีผู้ตอบเห็นด้วยเกินร้อยละ 50

————— เพื่อเก็บข้อมูลในขั้นสุดท้าย โดยพนักงานสัมภาษณ์ เนื่องจากสเกลที่ใช้มีลักษณะคล้าย ๆ กันในคิค ดิฟเฟอเรนเชียล สเกล (Semantic Differential Scale) คำที่แสดงคุณลักษณะของสตรีแต่ละคำ จึงมีคำที่มีลักษณะตรงกันข้ามด้วย เช่น ขี้อาย-ไม่ขี้อาย, ขี้น้อยใจ-

ไม่ร้น้อยใจ, ชอบพูดมากคุยมาก-ไม่ชอบพูดมากคุยมาก ฯลฯ จากคำถามเหล่านี้ ผู้ตอบจะต้อง ประเมินค่าจากสเกลที่มี 7 คะแนน (a seven-point scale)

#### 4. เทคนิคที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ในเทคนิคการเก็บข้อมูลที่เรียกว่า "การเก็บข้อมูลแบบเผชิญหน้า หรือ เข้าถึงตัวผู้ตอบ" (face-to-face interviews) เหตุผลสำคัญที่ใช้เทคนิคการเก็บข้อมูล แบบนี้ เป็นเพราะสิ่งต่อไปนี้ (1) ตัวอย่างที่ใช้อยู่ในสภาพที่กระจัดกระจายพอสมควร การจะใช้วิธีการเก็บข้อมูลแบบอื่น ๆ เช่น การสัมภาษณ์เป็นกลุ่มกึ่งดี การส่งแบบสอบถามให้ผู้ตอบกรอกเองก็ตี อาจจะไม่เหมาะสมและข้อมูลที่ได้อาจจะไม่น่าเชื่อถือ (2) โอกาสที่ผู้ตอบจะให้ความ ร่วมมือในการตอบสูง เพราะพนักงานสัมภาษณ์ไปปรากฏอยู่ต่อหน้า ต่อตา และสามารถพูดโน้มน้าว ชักจูง หรือกระตุ้นให้ตอบได้ง่ายกว่า (3) ในกรณีที่คำถามบางคำถามมีความคลุมเครืออยู่บ้าง พนักงานสัมภาษณ์สามารถอธิบายให้ความกระจ่างชัดได้ ทำให้ผู้ตอบสามารถเข้าใจคำถามต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้องและครบถ้วน (4) ทำให้พนักงานสัมภาษณ์สามารถสืบเสาะ (probing) เพื่อหา รายละเอียดต่าง ๆ ได้ในกรณีที่จำเป็น (5) ทำให้พนักงานสัมภาษณ์สามารถสังเกตสภาพแวดล้อม บางอย่างประกอบไปด้วยได้ เช่น ลักษณะของที่อยู่อาศัย และเครื่องใช้ไม่สวยงามในบ้าน เป็นต้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะช่วยทำให้พนักงานสัมภาษณ์มั่นใจได้ว่า ข้อมูลที่ผู้ตอบได้ตอบไปนั้น มีความเชื่อถือได้ มากน้อยเพียงใด (6) การสัมภาษณ์แบบเข้าถึงตัวผู้ตอบ ทำให้พนักงานสัมภาษณ์สามารถสร้าง บรรยากาศความเป็นกันเอง (rapport) ได้ ซึ่งทำให้การสัมภาษณ์ดำเนินไปได้อย่างราบรื่น เรียบร้อยตั้งแต่ต้นจนจบ